

Ústavní zákon ze dne 11. července 1960

Ústava Československé socialistické republiky

Národní shromáždění Republiky československé usneslo se na tomto ústavním zákoně:

Prohlášení

I

My pracující lid Československa prohlašujeme slavnostně:

Společenské zřízení, za které bojovaly celé generace našich dělníků i ostatních pracujících a které měly od vítězství Velké říjnové socialistické revoluce před očima jako vzor, stalo se pod vedením Komunistické strany Československa skutečností i u nás.

Socialismus v naší vlasti zvítězil!

Vstoupili jsme do nového období našich dějin a jsme odhodláni jít dále k novým, ještě vyšším cílům. Dopravujeme socialistickou výstavbu, přecházíme k budování socialistické společnosti a shromažďujeme síly pro přechod ke komunismu.

Po této cestě půjdeme dále ruku v ruce s naším velkým spojencem, bratrským Svazem sovětských socialistických republik, a se všemi ostatními přátelskými zeměmi světové socialistické soustavy, jejímž je naše republika pevným článkem.

Chceme žít v míru a přátelství se všemi národy světa a přispívat k mírovému soužití a k dobrým vztahům mezi státy s různým společenským zřízením. Důslednou mírovou politikou a všestranným rozvojem své země budeme napomáhat k tomu, aby se všechny národy přesvědčily o přednostech socialismu, který jediný vede k blahu všeho lidstva.

II

Před patnácti lety, v roce 1945, se náš pracující lid, osvobozený hrdinnou Sovětskou armádou z pout fašistické okupace, rozhodl po zkušenostech s buržoazní republikou budovat svůj osvobozený stát jako lidovou demokracii, jejímž posláním bylo zajistit mu pokojný vývoj k socialismu. V čele republiky stanula Komunistická strana Československa, osvědčený předvoj dělnické třídy, zocelený v boji v době buržoazní republiky a za okupace. Poslední široce založený pokus mezinárodní a vnitřní reakce o zvrát tohoto vývoje byl odražen rozhodným vystoupením pracujícího lidu v únoru 1948.

Náš pracující lid se tak nejprve zbavil cizáckého panství a poté i kapitalistického vykořisťování a stal se hospodářem své země. Za těchto patnáct let dovedl svou prací a svým cílevědomým úsilím ve všech oblastech lidské činnosti dosáhnout takových úspěchů, jaké byly za kapitalismu nemyslitelné. Předností socialistického zřízení se projeví též u nás naprosto jasně a přesvědčivě.

Změnila se podstatně tvářnost naší země. Naše národní hospodářství se rozvíjí a sílí jako nikdy předtím. Výroba rok od roku vzrůstá a životní úroveň všech pracujících se neustále zvyšuje. Není již u nás vykořisťovatelských tříd, vykořisťování člověka člověkem je vždy odstraněno. Není již hospodářských krizí ani nezaměstnanosti. Vzdělání a kultura se stávají obecným majetkem všech pracujících.

Oba národy, které vytvořily Československou republiku, Češi a Slováci, žijí v bratrské shodě. Společné budování socialismu umožnilo, aby Slovensko záhy překonalo svou někdejší zaostalost a povzneslo se na vysokou úroveň v průmyslu i v zemědělství.

Československý stát, ve který se zorganizoval pracující lid v čele s dělnickou třídou, stal se lidovou organizací v nejvlastnějším slova smyslu - socialistickým státem.

V naší zemi byly již vyřešeny všechny základní úkoly přechodu od kapitalistické společnosti k společnosti socialistické. Osvobozená lidská práce se stala základním činitelem v celé naší společnosti. Je nyní nejen povinností, ale i věcí cti každého občana. Uskutečňuje se již zásada socialismu:

"Každý podle svých schopností,
každému podle jeho práce!"

Lidová demokracie se jako cesta k socialismu plně osvědčila: dovedla nás k jeho vítězství.

III

Všechno naše usilování směřuje nyní k tomu, abychom vytvářeli materiální a duchovní předpoklady pro přechod naší společnosti ke komunismu.

Rozvíjejíce socialistickou státnost, budeme dále zdokonalovat naši socialistickou demokracii, rozšiřovat účast pracujících na správě státu a na

řízení hospodářství, upevňovat politickou a morální jednotu naší společnosti, zabezpečovat obranu země, střežit revoluční vymoženosti lidu a vytvářet podmínky pro rozvoj všech jeho tvůrčích schopností.

V dalším vývoji, kdy se práce stane první životní potřebou, chceme dosáhnout takového rozmachu výrobních sil a takového rozmnožení bohatství společnosti, aby bylo možno vyhovět všem rostoucím potřebám společnosti i všestranného rozvoje každého jejího člena. Pak bude možno přejít k uskutečňování nejvyšší zásady rozdělování - zásady komunismu:

"Každý podle svých schopností,
každému podle jeho potřeb!"

*

Abychom utvrdili všechny dosavadní výsledky bojů a práce našeho lidu a abychom zároveň ukázali nezlomnou vůli dospět k cílům ještě vyšším, uzákoňujeme dnes tuto socialistickou ústavu naší republiky.

Hlava první

Společenské zřízení

Čl. 1

- (1) Československá socialistická republika je socialistický stát, založený na pevném svazku dělníků, rolníků a inteligence, v jehož čele je dělnická třída.
- (2) Československá socialistická republika je jednotný stát dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechů a Slováků.
- (3) Československá socialistická republika náleží k světové socialistické soustavě; usiluje o přátelské vztahy se všemi národy a o zajištění trvalého míru v celém světě.

Čl. 2

- (1) Veškerá moc v Československé socialistické republice patří pracujícímu lidu.
- (2) Státní moc vykonává pracující lid zastupitelskými sbory, které jsou jím voleny, jím kontrolovány a jemu odpovědny.

(3) Zastupitelské sbory pracujícího lidu v Československé socialistické republice jsou: Národní shromáždění, Slovenská národní rada a národní výbory. Od nich je odvozena pravomoc ostatních orgánů státu.

(4) Zastupitelské sbory a všechny ostatní orgány státu se opírají o tvůrčí a přímou účast pracujících a jejich organizací na své činnosti.

Čl. 3

(1) Volební právo do všech zastupitelských sborů je obecné, rovné a přímé s tajným hlasováním. Volit může každý občan, který dosáhl věku 18 let. Zvolen může být každý občan, který dosáhl věku 21 let.

(2) Členové zastupitelských sborů - poslanci - jsou povinni být ve stálém styku se svými voliči, dbát jejich podnětů, skládat jim účty ze své činnosti a podávat jim zprávy o činnosti sboru, jehož jsou členy.

(3) Člen kteréhokoli zastupitelského sboru může být z rozhodnutí svých voličů kdykoli odvolán.

Čl. 4

Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence.

Čl. 5

K rozvíjení společné činnosti, k všestranné a aktivní účasti na životě společnosti a státu a k uskutečňování svých práv sdružují se pracující v dobrovolné společenské organizace, jimiž jsou zejména Revoluční odborové hnutí, organizace sdružení, organizace mládeže, organizace kulturní, tělovýchovné a jiné; na společenské organizace postupně přecházejí některé úkoly státních orgánů.

Čl. 6

Národní fronta Čechů a Slováků, v níž jsou sdruženy společenské organizace, je politickým výrazem svazku pracujících měst a venkova, vedeného Komunistickou stranou Československa.

Čl. 7

(1) Ekonomickým základem Československé socialistické republiky je socialistická hospodářská soustava, která vylučuje jakoukoli formu vykořisťování člověka člověkem.

(2) Socialistická hospodářská soustava, v níž jsou výrobní prostředky zespolečňeny a veškeré národní hospodářství je plánovitě řízeno, zabezpečuje za uvědomělé spolupráce všech občanů mohutný rozvoj výroby a neustálý vzestup životní úrovně pracujících.

(3) Práce je v socialistické společnosti prací ve prospěch celku a zároveň ve prospěch pracovníka samého.

Čl. 8

(1) Socialistické společenské vlastnictví má dvě základní formy: státní vlastnictví, které je vlastnictvím všeho lidu (národní majetek), a družstevní vlastnictví (majetek lidových družstev).

(2) Národním majetkem jsou zejména: nerostné bohatství a základní zdroje energie; základní lesní fond, vodní toky a přírodní léčivé zdroje; prostředky průmyslové výroby, hromadné dopravy a spojů; peněžní a pojišťovací ústavy; rozhlas, televize a film, dále též nejdůležitější společenská zařízení, jako zařízení zdravotnická, školy a vědecké ústavy.

(3) Půda sdružená k společnému družstevnímu hospodářství je ve společenském užívání jednotných zemědělských družstev.

Čl. 9

V mezích socialistické hospodářské soustavy je přípustné drobné soukromé hospodářství založené na osobní práci a vylučující vykořisťování cizí pracovní síly.

Čl. 10

(1) Osobní vlastnictví občanů k spotřebním předmětům, zejména k předmětům osobní a domácí potřeby, rodinným domkům, jakož i k úsporám nabytým prací je nedotknutelné.

(2) Dědění osobního majetku je zaručeno.

Čl. 11

(1) Stát zřizuje hospodářské organizace, zejména národní podniky, kterým svěřuje části národního majetku do správy jako samostatným právníkým osobám.

(2) Dobrovolným sdružením pracujících rolníků ke společné socialistické zemědělské výrobě jsou jednotná zemědělská družstva. Stát všestranně podporuje jejich rozvoj a účinně pomáhá družstevnímu rolnictvu rozvíjet socialistickou zemědělskou velkovýrobu na podkladě pokrokové vědy a techniky. V souladu se zájmem společnosti podporuje stát i rozvoj jiných lidových družstev.

(3) Veškerá hospodářská činnost státních i jiných socialistických hospodářských organizací se rozvíjí ve vzájemném souladu a je řízena podle zásad demokratického centralismu. Přitom se na všech stupních řízení v nejširší míře soustavně uplatňuje účast a tvůrčí iniciativa pracujících a jejich společenských organizací, zejména Revolučního odborového hnutí.

Čl. 12

(1) Veškeré národní hospodářství je řízeno státním plánem rozvoje národního hospodářství, který se vypracovává a uskutečňuje za nejširší aktivní účasti pracujícího lidu.

(2) Plán rozvoje národního hospodářství a kultury, který se vypracovává zpravidla na období pěti let, vyhlašuje se zákonem a je v tomto období závazným základem plánování jednotlivých státních orgánů a hospodářských organizací.

(3) V souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství se každoročně vypracovává státní rozpočet, který se vyhlašuje zákonem.

Čl. 13

(1) Všechny organizace a všichni občané, jimž připadá jakýkoli úkol při plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství, jsou povinni vynaložit nejvyšší úsilí a vyvinout co největší iniciativu, aby byl úkol splněn co nejlépe.

(2) Všechny hospodářské organizace jsou povinny v souladu s dlouhodobými plány rozvoje národního hospodářství soustavně vytvářet materiálně technické i organizační předpoklady své činnosti tak, aby mohly své plánované úkoly plnit.

Čl. 14

(1) Stát zaměřuje veškerou svou politiku, zejména hospodářskou, k tomu, aby všestranný rozvoj výroby na základě neustálého pokroku vědy a techniky a zvyšování

produktivity práce zajišťoval plný rozvoj socialistické společnosti a vytvářel předpoklady pro postupný přechod ke komunismu, zejména také k překonání podstatných rozdílů mezi fyzickou a duševní prací a mezi městem a venkovem.

(2) Uskutečňovat tyto cíle umožňuje soudružská spolupráce Československé socialistické republiky se Svazem sovětských socialistických republik a s ostatními zeměmi světové socialistické soustavy. Tuto spolupráci, která je založena na vzájemné soudružské pomoci a na mezinárodní socialistické dělbě práce, Československá socialistická republika soustavně rozvíjí a upevňuje.

Čl. 15

(1) Stát provádí takovou hospodářskou, zdravotní, sociální a kulturní politiku, aby se souběžně s růstem výroby, s vzestupem životní úrovně obyvatelstva a s postupným zkracováním pracovní doby neustále rozvíjely fyzické i duševní schopnosti všeho lidu.

(2) Stát pečuje o zvelebování a všestrannou ochranu přírody a o zachování krajinných krás vlasti, aby tím vytvářel stále bohatší zdroje blahobytu lidu a vhodné prostředí, které by prospívalo zdraví pracujících a umožňovalo jejich zotavení.

Čl. 16

(1) Veškerá kulturní politika v Československu, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování jsou vedeny v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu, a v těsném spojení se životem a prací lidu.

(2) Stát spolu se společenskými organizacemi všemožně podporuje tvůrčí činnost ve vědě a umění, usiluje o stále širší a hlubší vzdělanost pracujících a o jejich aktivní účast na vědecké a umělecké tvorbě a dbá o to, aby výsledky této činnosti sloužily všemu lidu.

(3) Stát a společenské organizace soustavně usilují o odstranění přežitků vykořisťovatelské společnosti ve vědomí lidí.

Čl. 17

(1) Všichni občané a všechny organizace státní a společenské se ve všem svém počínání řídí právním řádem socialistického státu a dbají o plné uplatnění socialistické zákonnosti v životě společnosti.

(2) Společenské organizace, plníce své poslání, vedou občany k zachování zákonů, k dodržování pracovní kázně i pravidel socialistického soužití a usilují o to, aby předcházely a zamezovaly jejich porušování.

Čl. 18

(1) Ústřední řízení společnosti i státu se podle zásady demokratického centralismu účelně spojuje se širokou pravomocí a odpovědností nižších orgánů za aktivní účasti pracujících a s uplatněním jejich tvůrčí iniciativy.

(2) Na podkladě vědeckého světového názoru jsou ve společnosti pracujících plně uplatňovány výsledky vědy v řízení společnosti i v plánování jejího dalšího rozvoje.